

Protokoll

BISPEMØTET 2006

Oslo 28. september – 3. oktober 2006

Det ble holdt bispemøte 28. september – 3. oktober 2006.

Møtet fant sted i Gjestehuset Lovisenberg, Lovisenberggt. 15A, Oslo.

Dagene 28. – 30. september ble brukt til ordinære forhandlinger, mens de to siste dagene av møtet ble disponert til lederutviklingsprogrammet, som ble avsluttet på dette møtet.

Disse deltok i møtet:

Biskop Finn Wagle, Nidaros, Bispemøtets preses
Biskop Laila Riksaasen Dahl, Tunsberg, Bispemøtets visepreses
Biskop Odd Bondevik, Møre
Biskop Øystein Larsen, Sør-Hålogaland
Biskop Ole D. Hagesæther, Bjørgvin
Biskop Ernst Baasland, Stavanger
Biskop Ole Christian M. Kvarme, Oslo
Biskop Olav Skjevesland, Agder og Telemark
Biskop Per Oskar Kjølaas, Nord-Hålogaland
Biskop Helga Haugland Byfuglien, Borg
Fungerende biskop Sevat Lappegard, Hamar

Møtet ble ledet av Bispemøtets preses Finn Wagle.

Generalsekretær Knut Erling Johansen var sekretær for møtet.

Det ble holdt pressekonferanse mandag 2. oktober. Det nye arbeidsutvalget, bestående av preses Olav Skjevesland, visepreses Laila Riksaasen Dahl og Per Oskar Kjølaas møtte pressen.

Saksliste

BM 13/06	Å KOMMUNISERE KIRKENS MENNESKESYN: OPPNEVNING AV UTREDNINGSGRUPPE OG FASTSETTELSE AV MANDAT	4
BM 14/06	VERDENS MILJØDAG 2007	6
BM 15/06	GRAVFERD FOR DØDFØDTE BARN	8
BM 16/06	IMPLEMENTERING AV NYE TJENESTEORDNINGER. PROSTEREFORMEN	10
BM 17/06	VALG OG OPPNEVNINGER	11
BM 18/06	UTFORDRINGER I RELIGIONSMØTET	13
BM 19/06	SAMTALE MED KIRKENS RESSURSSENTER	15
BM 20/06	LITURGISAKER: A) SÆRSKILTE PREKENTEKSTER B) VALG AV HOVEDPRINSIPPER FOR NYE TEKSTREKKER	16
BM 21/06	PRESTER OG ERVERVSVIRKSOMHET	18
BM 22/06	PRESTENES BOPLIKT	19
BM 23/06	TVERRFAGLIG VEI TIL KIRKELIG TJENESTE.....	20
BM 24/06	SKIKKETHET FOR PRESTETJENESTEN. SAMTALE MED REPRESENTANTER FOR DE TEOLOGISKE LÆRESTEDENE	21
BM 25/06	KOMMUNIKASJONSPLATTFORM FOR DEN NORSKE KIRKE	23
BM 26/06	ORIENTERINGER OG REFERATSAKER	24
BM 27/06	MØTEPLANEN	25

Sak BM 13/06

Å kommunisere kirkens menneskesyn: Oppnevning av utredningsgruppe og fastsettelse av mandat

Høsten 2005 drøftet Bispemøtet hvordan kirken formulerer og kommuniserer sitt syn på mennesket i dagens kultursituasjon. Forkynnelse, undervisning, liturgi og arbeid med etiske spørsmål er noen av de sammenhenger hvor menneskesynet aktualiseres.

Bispemøtet stilte seg spørsmålet om hvordan ulike målgrupper som kirken søker å kommunisere med, i dag oppfatter kirkens lære om mennesket, slik denne læren kommer til uttrykk i de mange ulike former for formidling av den kristne tro.

Bispemøtet vedtok i samme møte å igangsette et arbeid med å utrede spørsmål knyttet til hvordan den bibelske og evangelisk-lutherske lære om mennesket skal formuleres og kommuniseres forsvarlig i dagens kultursituasjon (BM 29/05).

Bispemøtet oppnevner biskop Odd Bondevik til å lede en arbeidsgruppe som skal utrede spørsmålene nevnt ovenfor. Gruppen skal ha til sammen syv medlemmer. Arbeidsutvalget oppnevner de øvrige medlemmene. Generalsekretæren er sekretær for arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppens mandat er å utrede sentrale sider ved Bibelens menneskesyn og den evangelisk-lutherske lære om mennesket. Tolkingsarbeidet skal skje i dialog med dagens kultursituasjon. Det skal også være et bidrag til den økumeniske samtale og til arbeidet med religionsdialog. I forbindelse med dette arbeidet skal arbeidsgruppen:

- formulere en pedagogisk tilrettelagt ”grunnlagstenkning” om mennesket,
- vurdere hvordan menneskesynet i dag kommer til uttrykk og oppfattes gjennom kirkens formidling av det kristne budskap, eksempelvis i forkynnelse, liturgi, spiritualitet, opplæring, veiledning og diakoni,
- vurdere hvordan det kristne menneskesyn trues i dagens samfunn, nasjonalt og internasjonalt,
- gi anbefalinger om hvordan kirken på ulike arenaer skal formidle det kristne menneskesyn - forståelig, ansvarlig og virkekraftig.

Arbeidsgruppen bes trekke inn i sitt arbeid aktuelle uttalelser fra Bispemøtet og Kirkemøtet, herunder relevante synspunkter i utredningen ”Forbrukersamfunnet som etisk utfordring”

(1992), Bispemøtets uttalelse i tilknytning til denne (BM 14/92) og Kirkemøtets uttalelser om forbruk og rettferd (KM 10/96, 11/01).

Arbeidsgruppen bes om å fullføre sitt arbeid innen utløpet av 2008.

Sak BM 14/06

Verdens miljødag 2007

Bispemøtet har mottatt en henvendelse fra miljøvernminister Helen Bjørnøy i anledning av at FN har valgt Norge som vertsland for markeringen av Verdens miljødag 5. juni 2007. Hovedmarkeringen er lagt til Tromsø, og hovedtema vil være de globale konsekvensene av miljøendringer i polare strøk.

Miljøvernministeren ser på kirken som en sentral aktør og medspiller i en nasjonal og folkelig mobilisering for miljøaksjonen. I sin henvendelse anmoder hun om at det utarbeides en egen liturgi for Den norske kirke til bruk i forbindelse med markeringen av miljødagen. Videre ber hun om at det tas initiativ til en økumenisk friluftsgudstjeneste i Tromsø søndag 3. juni 2007, som en opptakt til hovedmarkeringen.

Miljøvernministeren har også henvendt seg til Mellomkirkelig råd i forbindelse med markeringen av miljødagen.

Generalsekretær i Mellomkirkelig råd Olav Fykse Tveit deltok under drøftingen av saken.

Bispemøtet takker for henvendelsen fra miljøvernministeren og vil i samarbeid med Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd ta initiativ til at Den norske kirke markerer Verdens miljødag 2007. Den norske kirke vil i forbindelse med Verdensmiljødagen bidra til et bredt og folkelig engasjement for miljøaksjonen med fokus på de globale konsekvensene av miljøendringer i polare strøk. Arbeidet bør skje i nær kontakt med Nye Norges Kristne Råd for at arrangementene både nasjonalt og lokalt får et økumenisk preg.

En slik medvirkning er en naturlig videreføring av kirkens arbeid for natur og miljø og for ansvarlig og rettferdig ressursforvaltning. Bispemøtet og Kirkemøtet har lenge hatt disse spørsmålene høyt på sin dagsorden. Kirkemøtet uttalte senest i 2003 om natur- og miljøengasjementet at "vi må utvikle en kultur i kirken som ser, utfordrer, oppmuntrer, deler erfaringer og inspirasjon" (KM 12/03).

Å bidra til et bredt engasjement for miljøaksjonen har også stått lenge på den økumeniske dagsorden. Kirken er ett legeme i Kristus. "Om ett lem lider, lider alle de andre med" (1 Kor 12,26). Som et verdensvidt fellesskap utfordres hele den kristne kirke når natur og miljø ødelegges, selv om virkningene av dette ennå ikke rammer oss.

Bispemøtet har også vært opptatt av hvordan religionenes livstolkninger og språk kan bidra til å bygge et økologisk bærekraftig samfunn. Dette var tema da lederen i Worldwatch Institute, Øystein Dahle, møtte Bispemøtet i 2003. Bispemøtet vil oppfordre til at arbeidet for natur og miljø blir tema i religions- og livssynsdialogen, hvor Den norske kirke er involvert på flere plan, gjerne også i tilknytning til markeringen av Verdens miljødag 2007.

I anledning Verdens miljødag 2007 vil Bispemøtet be:

- Nord-Hålogaland biskop om å være vertskap for en økumenisk gudstjeneste i Tromsø søndag 3. juni 2007. Til gudstjenesten bør det inviteres representanter for andre kirker i inn- og utland. Også representanter for ikke-kristne religionssamfunn bør inviteres. Gudstjenesten bør ha et urfolksperspektiv og ha innslag av samisk spiritualitet. Likeledes bør ungdom ha en fremtredende rolle i gudstjenesten.
- Kirkerådet om å fastsette en liturgi som kan brukes i menighetene under markeringer av Verdens miljødag 2007. En antar at liturgien kan vedtas som liturgisk forsøkssak. Liturgien bør utarbeides med sikte på en videre bruk, bl. a. i forbindelse med en årlig feiring av Skaperverkets dag (jf KM 12/03),
- bispedømmer og lokalmenigheter om å bidra til å markere Verdens miljødag 2007 gjennom gudstjenestefeiring og andre arrangementer,
- andre kirker i de polare områdene om at de i sine gudstjenester søndag 3. juni 2007 legger frem for Gud i bønn naturen og livsmiljøet på jorden og særskilt de globale følgene av miljøendringer i nordområdene.

Sak BM 15/06

Gravferd for dødfødte barn

Tidligere ble dødfødte barn rutinemessig nedsatt i annen avdøds grav uten at de pårørende fikk kjennskap til gravstedet. Den norske kirke arbeidet fra 1982 aktivt for at også dødfødte skulle ha rett til egen grav, slik at gravferdsseremoni kunne gjennomføres også for disse når de pårørende ønsket det. En slik rett til egen grav for dødfødte ble nedfelt i den nye gravferdsloven som ble iverksatt i 1997.

Sykehusene skal etter gjeldende retningslinjer gi kvinnen opplysninger om mulighetene for å velge kirkelig gravferd eller andre former for avskjedsseremoni for det dødfødte barnet.

Departementet har i 2006 fastslått at pårørende heretter som hovedregel skal få innsyn i opplysninger om hvor deres dødfødte barn er gravlagt i annen avdøds grav i de tilfeller hvor slike opplysninger finnes. I angjeldende rundskriv minner departementet også om mulighetene for såkalt symbolsk flytting av grav, knyttet til at navn til den dødfødte kan påføres gravminnet på en eksisterende grav et annet sted.

Bispemøtet vil uttrykke medfølelse med og støtte til pårørende som bærer på uforløst sorg fordi de ikke fikk en grav å gå til for sitt dødfødte barn. Det er en allmenn erfaring at et gravsted og som oftest også en form for avskjedsseremoni lindrer sorg og savn når vi mister en som står oss nær. En grav å gå til hjelper oss å bearbeide sorgen og komme videre i livet. Mange som mister sitt barn før fødselen, har behov for dette.

På denne bakgrunn hilser Bispemøtet velkommen departementets avklaring av gjeldende bestemmelser om taushetsplikt i forbindelse med gravlegging av dødfødte barn i annen avdøds grav. Taushetsplikten er nå ikke lenger til hinder for at kirkegårdsmyndighetene kan gi pårørende opplysninger om hvor deres dødfødte barn er gravlagt i annen grav. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at det i mange tilfeller ikke finnes opplysninger om hvor dødfødte barn er gravlagt, og at det derfor ikke alltid vil være mulig for kirkegårdsmyndighetene å hjelpe pårørende med dette.

På bakgrunn av departementets avklaring oppfordrer Bispemøtet kirkegårdsmyndighetene til å gi høy prioritet til behandlingen av henvendelser vedrørende gravlegging av dødfødte barn i annen grav.

Likeledes vil Bispemøtet anmode prester og andre kirkelige medarbeidere om å vise imøtekommentet dersom de får forespørsel om å medvirke ved symbolsk flytting av grav for dødfødte. Bispemøtet vil be Kirkerådet vurdere om det skal fastsettes en ordning for liturgisk medvirkning ved symbolsk flytting av grav for dødfødte, eventuelt innarbeidet i ordning for urnenedsettelse, eller i ordningen for gravferd.

Bispemøtet vil kontakte KA – Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon med sikte på å utarbeide nærmere retningslinjer for hvordan symbolsk flytting av grav for dødfødte kan skje. Det er også viktig at kirken når ut med informasjon til pårørende om muligheten for slik flytting.

Bispemøtet vil også kontakte vedkommende myndighet for å drøfte hvordan sykehusene kan gi best mulig informasjon til den det gjelder om muligheten for å velge egen grav og eventuelt en avskjedsseremoni for dødfødte.

Sak BM 16/06

Implementering av nye tjenesteordninger. Prostereformen

Ny tjenesteordning for proster (TOP) og endringer i tjenesteordning for menighetsprester (TOM) ble fastsatt i 2004. Bispemøtet og departementet har samarbeidet om et program for implementering av de nye tjenesteordningene, og i nær tilknytning til implementeringen gjennomfører biskopene et lederutviklingsprogram i regi av Dvergsdal Consulting.

I bispemøtet 3. – 6. april 2006 ble det foretatt en gjennomgang av status i implementeringsarbeidet, herunder utviklingen av en ny prosterolle. Biskopene informerte om status i sine respektive bispedømmer og drøftet særlige utfordringer i dette arbeidet (BM 03/06).

Til møtet denne gang var avdelingsdirektør i KKD Anne-Lise Brodtkorb invitert for å komme med sin oppsummering og vurdering av implemeneringsarbeidet, sett fra departementets synsvinkel. Hun presenterte også en skisse til program for lederutvikling av proster, hvor KKD og Bispemøtet i fellesskap arrangerer treårige lederutviklingskurs i regioner tilsvarende regioninndelingen i programmet "Veien til prestatjeneste".

Bispemøtet stiller seg i utgangspunktet positivt til departementets skisse for lederutvikling av prostene, men ber om å få tilsendt et noe mer utarbeidet forslag til modell som kan behandles på neste bispemøte i januar 2007.

Sak BM 17/06

Valg og oppnevninger

Bispemøtet velger som preses for perioden 2006 – 2010 Olav Skjevesland og som visepreses for perioden 2006-2008 Laila Riksaasen Dahl.

Per Oskar Kjølaas velges som medlem av arbeidsutvalget for perioden 2006-2008, med Helga Haugland Byfuglien som vara.

Bispemøtet foretar følgende oppnevning til verv:

a) Sentralkirkelige råd og utvalg

Kirkerådet (2006-2010): preses. Vara: visepreses

Mellomkirkelig råd (2007-2010): Stavanger biskop

Samisk kirkeråd (2007-2010): Sør-Hålogaland biskop

Liturgisk utvalg (2006-2010): Sør-Hålogaland biskop

b) Virksomheter under Bispemøtet

Leder av styringsgruppen for ”Veien til prestatjeneste” (STVTP) (2006-2010): Tunsberg biskop

Leder av styringsgruppen for arbeidsveileder-utdanning (STAVU) (2006-2010): Bjørgvin biskop

Leder av sogneprest-kursene (SPK) (2007-2010): Sør-Hålogaland biskop. (Biskopen tar sete i Presteforeningens fagråd for pastoralutvikling når rådet behandler saker som vedrører sogneprestkursene.)

Bispemøtets talsperson i økonomisaker (2006-2010): Laila Riksaasen Dahl. Vara: annet AU-medlem

Bispemøtets representant i samarbeidet med Riksantikvaren (2006-2010): Olav Skjevesland

c) Ledelse og arbeidsgiveransvar

Kontaktforum for ledelses- og kompetanseutvikling (KLK) (2006-2010): visepreses. Vara: preses

Sentralt etterutdanningsutvalg (SEU) (2006-2010): Borg biskop

Sentralt arbeidsmiljøutvalg (SAMU) (2006-2010): Hamar biskop

Bispemøtets representant i planlegging og gjennomføring av lederutvikling for proster (jf sak BM 16/06): Ole D. Hagesæther

Samarbeidsrådet for overgrepssproblematikk (2006-2010): Hamar biskop

d) Lære og økumenikk

Biskop fra Den norske kirke i Nye Norges kristne råd (2007-2010): Oslo biskop (forslag til Kirkemøtet)

Katolsk-luthersk samtale-gruppe (KATLUSA) (2007-2010): Oslo biskop (forslag til Mel-lomkirkelig råd)

Metodistisk-luthersk samtalegruppe (METLUSA) (2007-2010): Møre biskop (forslag til Mel-lomkirkelig råd)

Teologisk nemnd (2007-2010): Møre biskop

Klausurtagung der Bischofskonferenz der VELKD 3. – 6. mars 2007, Meissen ved Dresden: Ernst Baasland

e) Diverse

Institutt for kristen oppseding – IKO (2007-2010): Hamar biskop

Kirkens Nødhjelps representantskap (2006-2010): Nord-Hålogaland biskop (forslag til Kirkemøtet)

Styret for Det praktisk-teologiske seminar (2006-2010): Finn Wagle. Vara: Per Oskar Kjølås (forslag til Kultur- og kirke departementet)

Kirkens landsfond (2007-2010): generalsekretæren

Tilleggsgavefondet (2007-2010): Oslo biskop og generalsekretæren

Hvor embetsbetegnelsen angis, oppnevnes biskopen med domprosten som vara. Dersom biskopens navn angis, er oppnevningen personlig.

Sak BM 18/06

Utfordringer i religionsmøtet

Mellomkirkelig råd har med henblikk på kirkemøtet 2006 utarbeidet et forslag til veiledning i religionsmøte til bruk for lokalmenighetene og enkeltpersoner i Den norske kirke.

Etter anmodning fra Mellomkirkelig råd ble et utkast til slik veiledning drøftet foreløpig på bispemøtet i april 2006. Bispemøtet anså saken for å være av læremessig karakter og ba om å få seg forelagt til uttalelse det forslag som Kirkerådet finner å ville fremme for Kirkemøtet (BM 07/06).

Kirkerådet fattet på sitt møte 13. – 15. september 2006 følgende vedtak (KR 53/06):

”Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:
Kirkemøtet vedtar Veiledning i religionsmøte og oppfordrer bispedømmer, menigheter og andre relevante instanser i Den norske kirke til å legge den til grunn for sitt arbeid i møte med andre religioner.”

Assisterende generalsekretær i Mellomkirkelig råd Vebjørn Horsfjord deltok i drøftingen av saken.

Bispemøtet slutter seg til Kirkerådets anbefaling om at Kirkemøtet vedtar det fremlagte forslaget til veiledning i religionsmøte. Å bygge gode og tillitsfulle relasjoner mellom enkeltpersoner og samfunn av ulik tro er en av vår tids store utfordringer, lokalt, nasjonalt og globalt. Vår kirke har som majoritetskirke et særlig ansvar for å fremme dialog og samarbeid mellom religionene i vårt land. Veiledningen som foreslås, fremstår i denne sammenheng som et tjenlig redskap for menigheter, styringsorganer og enkeltpersoner i vår kirke.

Veiledningen tar sitt utgangspunkt i troen på den treenige Gud og hans skapende, frelsende og livgivende handling som grunnlag for at kristne møter annerledes troende med åpenhet og respekt. Bispemøtet finner det læremessig velbegrunnet å knytte atferd og holdninger i religionsmøtet til et slikt trinitarisk utgangspunkt.

Bispemøtet gir sin tilslutning til de konkrete holdninger og prinsipper som veiledningen ser som retningsgivende i religionsmøtet. Holdningene og prinsippene som nevnes, synes velvalgte og gir uttrykk for praktisk erfaring med religionsdialog. Påminnelsen om at møter mellom mennesker alltid innebærer et maktforhold, er særlig viktig, og det er verdifullt at veiledningen oppfordrer til følsomhet for kristendommens maktposisjon som majoritetsreligion i vårt land.

I tredje del tar veiledningen opp noen konkrete utfordringer i religionsmøtet i Norge. Rådene som gis vedrørende forsoning mellom religionene, felles handling til fellesskapets beste, tverreligiøse familier, religionsfrihet og konvertering har Bispemøtets tilslutning.

Bønn er i denne sammenheng et følsomt tema. Veiledningen skjelner mellom interreligiøs bønn (felles bønn på tvers av religiøs tilhørighet) og multireligiøs bønn (bønner som bes samtidig av mennesker med ulik tro). Bispemøtet deler det syn at omstendighetene i det enkelte tilfelle har stor betydning for hvorledes slike former for bønn skal vurderes. Det er eksempelvis forskjell på å praktisere interreligiøs bønn på et offentlig møte og som privat bønn i en krisesituasjon for en tverreligiøs familie. Bispemøtet merker seg at veiledningen ikke aktivt oppfordrer til å praktisere tverreligiøs bønn. Det må respekteres at ikke bare kristne, men også troende fra andre religioner har ulike grenser for hva slags bønn de kan delta i. Bispemøtet slutter seg til veiledningen som her gis.

Sak BM 19/06

Samtale med Kirkens ressurscenter

Daglig leder i Kirkens Ressurscenter Elisabeth Torp og psykologspesialist Trine Anstorp var invitert til en samtale med Bispemøtet. Ressurscenteret feirer i år sitt tiårsjubileum. Torp og Anstorp oppsummerte erfaringer fra senterets virke gjennom de ti år som er gått, og orienterte om planer for senterets videre arbeid.

Bispemøtet vil i anledning av at Kirkens Ressurscenter feirer sitt tiårsjubileum uttrykke stor anerkjennelse og takk for den pionervirksomhet senteret har forestått, til gagn for Den norske kirke. Bispemøtet ønsker også i fremtiden å ha et nært forhold til Ressurscenteret og være en samtalepartner om prioriteringer og veivalg.

Sak BM 20/06

Liturgisaker

a) Særskilte prekentelekster

b) Valg av hovedprinsipper for nye tekstrekker

Bispemøtet har fått seg forelagt Kirkerådets vedtak i møtet 15. – 16. juni 2006 om særskilte prekentelekster for kirkeårene 2008-09 og 2009-10.

Bispemøtet har også fått seg forelagt Kirkerådets vedtak i samme møte om hovedprinsipper for utarbeidelsen av ny tekstbok for Den norske kirke. Prinsippene innebærer en treårig syklus av lesninger, den såkalte skandinaviske modell for utvalg av bibeltekster, og en ettårsyklus med utdrag hovedsaklig fra Salmenes bok til sanglig bruk i gudstjenesten.

Begge vedtak er fattet under forutsetning av Bispemøtets tilslutning.

Bispemøtet gir sin tilslutning til Kirkerådets vedtak:

a) om særskilte prekentelekster for kirkeårene 2008-09 og 2009-10 (KR 25/06).

b) om hovedprinsipper for utarbeidelse av ny tekstbok (KR 29/06).

En overgang til et system med tre fulle tekstrekker imøtekommer et ønske som er kommet fra mange hold i kirken om å få et bredere tilfang av bibeltekster i gudstjenesten.

Den såkalte skandinaviske modell for utvalg og distribusjon av tekster gjennom kirkeåret legger vekt på kontinuitet og varsom reform fremfor brudd i forhold til norsk og nordisk tradisjon. Det er et verdifullt prinsipp i denne modellen at evangelieteksten anses som den enkelte søndags hovedtekst. Det gir grunnlag for at evangeliefortellingen mer enn et bestemt tema kan bestemme hele tekstvalget for dagen og gi hver søndag et helhetlig preg. Dette er viktig i norsk sammenheng, hvor det mange steder kan gå lang tid mellom hver gudstjeneste.

Vår nåværende tekstbok er gjennomgående for sterkt preget av intensjonen om stram tematisk sammenheng mellom de tre tekstene for den enkelte søn- og helligdag. Et slikt utvalgsprinsipp kan medvirke til en lukket og forutinntatt bibeltolkning, istedenfor at bibeltekstene møtes åpent og forventningsfullt. Bispemøtet vil også oppfordre til at en innenfor rammen av en skandinavisk modell vurderer bruk av *lectio continua* gjennom visse perioder av kirkeåret, særlig når det gjelder lesningene fra Det gamle testamente og brevene.

At tekstene for hver søndag i kirkeåret inkluderer en psaltersalme eller annen poetisk bibeltekst, og at det i forbindelse med tekstboken skal legges til rette for at denne teksten kan

synges, vil være en nyvinning som Bispemøtet hilser velkommen. Salmenes bok og den øvrige poetiske litteratur i Bibelen bør gis en sterkere stilling i vår kirkes bønne- og gudstjenesteliv. Nyvinningen vil også kunne berike det språk vi trenger for vår tros- og livstolkning i hverdagen. Bispemøtet ser forslaget om ”dagens salme” som et viktig bidrag til å komme vår tids åndelige lengsel i møte.

Bispemøtet stiller imidlertid spørsmål ved om den liturgiske bruk av ”dagens salme” skal knyttes ensidig til det liturgiske leddet *responsorium*. Etter Bispemøtets syn kan også inngang (*introitus*) og nattverdfeiring (*communio*) være naturlige steder i gudstjenesten for bruk av ”dagens salme”. Den fremtidige høymesseordningen bør ha fleksibilitet også på dette punktet.

Sak BM 21/06

Prester og ervervsvirksomhet

En del menighetsprester kombinerer prestestillingen med andre stillinger eller med selvstendig næringsvirksomhet. Flere ordinerte prester som ikke er tilsatt i kirkelig stilling, driver selvstendig næringsvirksomhet eller er ansatt i andre typer stillinger.

Bispemøtet drøftet disse forholdene med henblikk på biskopens oppgaver som arbeidsgiver og tilsynsmyndighet. Drøftingene dreide seg særlig om hvilke kriterier biskopen skal legge til grunn for å gi samtykke til at en prest kan inneha bistillinger eller bierverv eller drive selvstendig næringsvirksomhet.

Bispemøtet vil minne om at tjenesteordning for menighetsprester inneholder særlige regler for å drive privat næringsvirksomhet og inneha bistillinger og bierverv (§ 18). Etter tjenesteordningens bestemmelse kan ordinerte prester ikke drive privat næringsvirksomhet uten etter samtykke fra biskopen eller departementet. Menighetsprester må ikke uten biskopens eller departementets samtykke ha bistillinger eller bierverv som kan hemme eller sinke det ordinære arbeidet. For alle ordinerte prester gjelder at bistilling eller bierverv ikke må være av en slik art at det kan bryte ned aktelsen for prestatjenesten.

Aktelse og tillit er nødvendige forutsetninger for at presten skal kunne utføre sin tjeneste. Presten må av den grunn ikke involvere seg i annen yrkesvirksomhet eller økonomisk virksomhet som medfører bindinger og forpliktelser som kan så tvil om prestens uavhengighet og integritet. For prester i statlig stilling gjelder dessuten at slik virksomhet ikke må være til fortrengsel for det ordinære arbeidet med mindre det er inngått særskilt avtale med biskopen.

Etter Bispemøtets oppfatning er det i dag ikke saklig grunnlag for å sonde like skarpt som før mellom privat næringsvirksomhet og andre former for erverv når det gjelder faren for å stille seg i en posisjon som er uforenlig med prestatjenesten.

Bispemøtet anmoder derfor departementet om å endre tjenesteordning for menighetsprester § 18 som følger: ”Menighetsprester må ikke uten biskopens samtykke inneha bistilling eller bierverv eller drive privat næringsvirksomhet som kan hemme eller sinke prestens ordinære arbeid. Biskopens avgjørelse kan påklages til departementet. Bistilling, bierverv eller privat næringsvirksomhet må ikke være av en slik art at det kan bryte ned den aktelse eller tillit som er nødvendig for å utføre prestatjeneste.”

Sak BM 22/06

Prestenes boplikt

Etter gjeldende bestemmelser har en prest rett og plikt til å bo i den tjenesteboligen som er tillagt stillingen. Departementet eller den departementet bemyndiger, kan i særtilfeller fritas for boplikten. Departementet har delegert fritaksmyndigheten til Opplysningsvesenets fond når det gjelder fondets boliger, og til bispedømmerådet når det gjelder de kommunale boligene.

Bispemøtet hadde høsten 2005 en samtale om erfaringene som bispedømmene for tiden har med bopliktsordningen, herunder praktiseringen av fritak. Det ble konkludert med at Bispemøtet ønsker en dialog med involverte parter når det gjelder bopliktsordningen, og at en i første omgang vil samtale med departementet om saken. Biskop Ole D. Hagesæther ble bedt om å forestå denne kontakten (BM 31/05).

Hagesæther drøftet saken med KKD 9. november 2005 og utarbeidet et internt notat på grunnlag av samtalen.

Den norske kirkes presteforening fattet på generalforsamlingen i september 2006 et vedtak som innebærer å videreføre dagens ordning med boplikt for prester. Presteforeningen ønsker imidlertid at ordningen skal tilpasses og justeres. Foreningen vil arbeide for en ensartet ordning for alle tjenesteboliger, en boligstandard som er i samsvar med Presteforeningens krav, at arbeidsgiver forvalter alle tjenesteboliger, og at fritaksreglene blir ensartet i alle bispedømmer.

Bispemøtet vil på bakgrunn av tidligere drøftinger og vedtaket på Presteforeningens generalforsamling i september 2006 føre samtaler med involverte parter om prestenes boligordning. Biskop Hagesæther bes om på Bispemøtets vegne å gjennomføre disse samtalene innen neste bispemøte. Saken tas opp igjen på bispemøtet i januar 2007.

Sak BM 23/06

Tverrfaglig vei til kirkelig tjeneste

Bispemøtet har mottatt en felles henvendelse fra Diakonhjemmets høgskole, Høgskolen Diakonova, Lovisenberg Diakonale Høgskole, Norges Musikkhøgskole, Det teologiske menighetsfakultet og Det praktisk-teologiske seminar. Disse utdanningsinstitusjonene samarbeider om å styrke tverrfagligheten i kirkelig utdanning, både i grunnutdanningen og i videreutdanningen.

I brevet anmodes Bispemøtet om å ta initiativ til at "Veien til prestatjeneste" som vigslingsforberedende tiltak så raskt som mulig utvikles i tverrfaglig retning ved å inkludere alle de fire tjenestegruppene som vigsles til tjeneste.

Styringsgruppen for "Veien til prestatjeneste" har hatt en foreløpig drøfting av spørsmålet og anbefaler at saken tas opp til bispemøtebehandling.

1. Bispemøtet hilser velkommen en styrking av det tverrfaglige preg i utdanninger som kvalifiserer for tjeneste i kirken. Kirkelig tjeneste innebærer i dag teamarbeid og utstrakt samarbeid om felles utfordringer i menighetene. Dette krever at vigslede medarbeidere, men også andre, er faglig trent til å identifisere, reflektere over og gi bidrag til å løse felles oppgaver.
2. Å styrke det tverrfaglige preg i utdanningene til kirkelig tjeneste må imidlertid ikke medføre en nedbygging eller svekkelse av dagens spesialiserte fagutdanninger til de ulike tjenestene i kirken. Også i fremtiden vil menighetene trenge prester, kateketer, diakoner, kirkemusikere og andre medarbeidere med høy kompetanse innenfor de respektive fag.
3. Bispemøtet ser behov for at det også for andre tjenestegrupper enn prester etableres et program for en mer systematisk forberedelse til vigsling. Også slike program må være tverrfaglig anlagt. Med hensyn til utvikling, etablering og drifting av slike program må de aktuelle tjenestegruppenes arbeidsgiver finansiere dette, slik tilfellet er når det gjelder programmet "Veien til prestatjeneste", hvor staten bærer alle kostnader. En forutsetning for at Bispemøtet eventuelt skal ta initiativ til utredningsarbeid med sikte på å utvikle vigslingsforberedende program også for diakoner, kateketer og kirkemusikere, er at fellestrådene ved KA – Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon stiller seg positive til en slik utredning og går inn i et samarbeid med Bispemøtet om dette.
4. Bispemøtet kan ikke uten videre gi sin tilslutning til idéen om en felles vigslingsforberedelse for prester, diakoner, kateketer og kirkemusikere, men stiller seg åpent for å vurdere ulike modeller for samordning og integrering av vigslingsforberedende program for disse tjenestegruppene.

Sak BM 24/06

Skikkethet for prestedtjenesten. Samtale med representanter for de teologiske lærestedene

Bispemøtet hadde invitert representanter for lærestedene med rett til å tildele cand. theol.-graden til en drøfting av spørsmål knyttet til vurdering av skikkethet for prestedtjenesten. Drøftingen var en oppfølging av en tilsvarende sesjon under bispemøtet i september 2004.

Fra Det teologiske fakultet/Det praktisk-teologiske seminar/Kirkelig utdanningscenter i Nord møtte rektor Geir Hellemo, høyskolelektor Marit Bunkholt og rektor Stig Lægdene. Menighetsfakultetet var representert ved rektor Vidar L. Haanes, praktikumsrektor Halvor Nordhaug og praksisleder Margareth Glad, mens praktikumsrektor Øyvind Eide og studiesjef Einar Engebretsen møtte fra Misjonshøgskolen.

Lærestedene redegjorde for status i arbeidet med å utvikle praksis og kriterier knyttet til skikkethetsvurdering gjennom studieløpet. Til tross for et samstemt ønske fra de tre lærestedene ble profesjonsstudiet i teologi ikke inkludert i de profesjonsutdanningene som nå omfattes av den nye forskriften om skikkethetsvurdering i høyere utdanning, fastsatt av Kunnskapsdepartementet i juli 2006. Det er derfor ingen lovhjemmel for å gjennomføre fortløpende skikkethetsvurdering av studentene gjennom profesjonsstudiet. Vurdering av skikkethet for prestedtjenesten og eventuell utestengning av studenter i denne sammenheng kan dermed bare skje i tilknytning til emner og praksisperioder som bestått/ikke-bestått.

Lærestedene uttrykte også bekymring for den fragmentering av profesjonsutdanningen som kan skje ved at et profesjonsstudium settes sammen av studiemoduler fra en rekke forskjellige studiesteder. Etter gjeldende regler er det slik at 60 studiepoeng (1 år) må være avlagt ved en av de tre institusjoner som tildeler cand. theol.-graden for å få vitnemål ved en av disse.

De nevnte lærestedene mener at minimum her bør være 180 studiepoeng (tre år).

I april 2006 behandlet Bispemøtet en anmodning fra Det praktisk-teologiske seminar om å vurdere en endring av vedtaket fra 2003 som innebærer at biskopene legger til grunn at de vilkår som gjelder for ordinasjon angående liv og lære, gjøres gjeldende for stiftspraksis (BM 03/03). Bispemøtet fant ikke grunn til å endre sitt vedtak fra 2003. Bispemøtet og representantene fra lærestedene drøftet hvorledes vedtaket fra 2003 bør praktiseres.

Bispemøtet vil uttrykke tilfredshet med at lærestedene og biskopene har en felles holdning til de fleste av de spørsmål som vedrører skikkethet for prestedtjenesten.

Bispemøtet deler lærestedenes syn om at profesjonsutdanningen i teologi bør være omfattet av forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning og vil ta saken opp med Kultur- og kirke departementet som vedkommende fagdepartement for prestedtjenesten.

Likeledes vil Bispemøtet gi sin tilslutning til det syn at for å få tildelt graden cand. theol. må minimum 3 år (180 studiepoeng) være avlagt ved institusjoner som gir profesjonsutdanning i teologi (cand. theol.-grad). Bispemøtet vil arbeide for en regelendring på dette punkt.

Sak 25/06

Kommunikasjonsplattform for Den norske kirke

Kirkerådet har vedtatt et forslag til kommunikasjonsplattform for Den norske kirke og anbefaler at Kirkemøtet vedtar dette dokumentet.

Ifølge forslaget består kommunikasjonsplattformen av en kommunikasjonsvisjon, fire kommunikasjonsløfter og fire kjerneverdier.

På grunnlag av kommunikasjonsplattformen skal de sentralkirkelige organer utarbeide egne kommunikasjonsstrategier. Tanken er at også regionale og lokale rådsorganer, ansatte og frivillige medarbeidere skal gjøre seg bruk av plattformen i eget kommunikasjonsarbeid.

Bispemøtet drøftet forslaget til kommunikasjonsplattformen og kom med enkelte innspill til informasjonssjef Dag Stange, som deltok i drøftingen.

Sak BM 26/06

Orienteringer og referatsaker

Det ble gitt følgende orienteringer og referater:

Preses:

- arbeidet i Kirkerådet
- forespørsel fra Åpen kirkegruppe om å møte utvalgte biskoper under dette bispemøtet. De angjeldende biskoper har samlet takket nei til dette.
- henvendelse fra KA om å tiltre arbeidsgruppe som skal utrede fremtidig organisering av arbeidsgivermyndigheten i Den norske kirke. Preses følger opp saken.

Ernst Baasland:

- arbeidet i Mellomkirkelig råd
- møte i Fellesskapet av evangeliske kirker i Europa (Leuenberg)

Per Oskar Kjølaas:

- arbeidet i Samisk kirkeråd
- arbeidet i Samarbeidsrådet for kristne kirker i Barentsregionen
- etableringen av Modum Bad Nord i Bardu

Laila Riksaasen Dahl:

- personalsak

Helga Haugland Byfuglien:

- personalsak
- deltakelse i departementets arbeidsgruppe som skal foreslå ny formålsparagraf for skole og barnehage

Ole D. Hagesæther:

- arbeidet i departementets referansegruppe vedrørende felles ekteskapslovgivning

Odd Bondevik:

- arbeidet med tunge personalsaker i kirken og oppfølging av konsultasjonen i januar 2006

Generalsekretæren:

- arbeidsutvalgets vedtak vedrørende Bispemøtets årsrapport, regnskap og budsjett for 2006

Sak BM 27/06

Møteplanen

Bispemøtet fastsetter i hvert møte en plan for bispemøtene fremover, eventuelt også for andre aktiviteter i Bispemøtets regi.

Rullerende årsprogram for bispemøtene

- Møte 1: Siste hele uke i januar, fra tirsdag kl. 10 til onsdag kl. 16
- Møte 2: I uken før Palmesøndag, fra mandag fra kl. 10 til torsdag kl. 16
- Møte 3: I september/oktober, fra torsdag kl. 10 til tirsdag kl. 16, slik at tirsdagen blir første tirsdag i oktober.

Bispemøtet har fastsatt følgende møteplan for 2007 (BM 10/06):

2007

23. – 24. januar

26. – 29. mars

27. september – 2. oktober

Bispemøtet fastsetter følgende møteplan for årene 2008 og 2009:

2008

22. – 23. januar

10. – 13. mars

2. – 7. oktober

2009

27. – 28. januar

30. mars – 2. april

1. – 6. oktober